

ПРАВА «ЧЕРНІКА ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF CHERNIKA v. UKRAINE)

(заява № 53791/11)

Стислий виклад рішення від 12 березня 2020 року

Щодо заявника, який є колишнім слідчим, було порушено кримінальну справу за фактом викрадення наркотичних засобів, які він вилучив як доказ у кримінальній справі. Під час досудового розслідування три свідки дали показання, які стосувалися обставин збуту наркотичних засобів, було проведено очні ставки між цими свідками та заявником, проте у заявника та його захисника не було доступу до матеріалів розслідування.

Під час розгляду справи у суді першої інстанції лише перший із допитаних свідків з'явився на засідання та підтвердив надані раніше показання, два інші свідки на засідання не з'явилися, їх виклик та розшук Службою безпеки України був безрезультатним. У серпні 2008 року суд визнав заявника винним у викраденні та незаконному зберіганні наркотичних засобів у великих розмірах з метою їхнього збуту. У березні 2009 року апеляційний суд скасував вирок та повернув справу на новий розгляд, оскільки суд першої інстанції врахував показання другого свідка, який не був допитаний в суді.

Під час повторного розгляду справи в суді першої інстанції вказаних свідків неодноразово викликали, проте жоден з трьох не з'явився і не дав показань. Служба безпеки України **р**зала суду інформацію, що стан здоров'я другого та третього свідків не дозволя **р**приймати на засідання, причини неявки першого свідка на засідання не були повідомлені суду.

У грудні 2009 року суд першої інстанції знову визнав заявника винним, навіть ті самі докази. Апеляційний суд визнав показання трьох свідків узгодженими як між собою, так і з результатами очних ставок із заявником, і що суд першої інстанції вжив усіх можливих заходів для пошуку свідків та їхнього допиту. Апеляційний суд залишив без змін вирок суду першої інстанції. Верховний Суд України відмовив у задоволенні касаційної скарги заявника та залишив без змін рішення судів нижчих інстанцій.

До Європейського суду з прав людини заявник скаржився на порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) щодо несправедливості кримінального провадження щодо нього у зв'язку з визнанням національними судами допустимим доказом проти нього показань трьох свідків, хоча перший свідок був допитаний лише під час попереднього судового розгляду, а другий і третій свідки ніколи не з'являлися на засіданнях суду першої інстанції.

У цій справі Європейський суд дійшов висновку, що показання цих трьох свідків були вирішальними для засудження заявника, оскільки тільки вони знали деталі злочину і були єдиними безпосередніми учасниками протиправної діяльності, у вчиненні якої обвинувачувався заявник. Хоча заявник і мав очну ставку із вказаними свідками під час досудового розслідування, на той момент він не мав доступу до всіх матеріалів справи, а відтак не міг поставити усіх запитань, що його цікавили.

Європейський суд також зазначив, що склад суду першої інстанції повністю змінився і новий склад суду не зміг особисто допитати жодного з трьох ключових свідків сторони обвинувачення, він також не мав у своєму розпорядженні відеозапису їхніх показань, хоча національне законодавство передбачало можливість застосування такого відеозапису, що могло стати додатковою гарантією справедливості провадження. Крім того, Європейський суд визнав, що у цій справі не має доказів того, що держава вживала достатніх заходів для забезпечення явки свідків до суду.

Враховуючи зазначене, Європейський суд дійшов висновку про незабезпечення правильного розуміння новим складом суду першої інстанції показань відсутніх свідків, що підірвало загальну справедливість кримінального провадження щодо заявника, та констатував порушення пункту 1 та підпункту «d» пункту 3 статті 6 Конвенції.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

«1. Оголошує заяву прийнятною;

2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 та підпункт «d» пункту 3 статті 6 Конвенції;

3. *Постановляє*, що встановлення порушення само собою є достатньою справедливою сатисфакцією будь-якої моральної шкоди, яку міг зазнати заявник;

4. *Постановляє*, що:

(a) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити 1 500 (одна тисяч п'ятсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватись заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути перераховані безпосередньо на банківський рахунок захисника заявника, пана Леонтьєва; ця сума має бути конвертована в національну валюту держави-відповідача за курсом на день здійснення платежу;

(b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

5. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції».